

חֲנֻכָּה עַל צִיר הַזְמַן

לפני כמה שנים זה קרה?

המלחמה של היננים והמכבים הייתה בסוף תקופת בית המקדש השני.

מה היה קודם ומה היה אחר כך:

סדרו את הארועים הבאים לפי הסדר.

רשמו אותם בסדר הנכון במחברת.

מתן תורה

בניית בית המקדש הראשון

בריאת העולם

אברהם אבינו מגיע לארץ ישראל

בני ישראל עובדים עבודת פך במצרים

המבול

בונים את בית המקדש השני

המשפחה של יעקב יורדת למצרים.

יציאת מצרים

חֲנֻכָּה

עם ישראל בגלות 2000 שנה.

חרבן בית המקדש הראשון

בני ישראל מגיעים לארץ ישראל וכובשים אותה

חרבן בית המקדש השני

הקמת מדינת ישראל.

מה קרה בחנוכה

בית מקדש ראשון ובית מקדש שני

המלחמה בין המכבים ליונים קרתה בסוף תקופת בית המקדש השני.

את בית המקדש הראשון בנה שלמה.

בזמן בית המקדש הראשון משלו בעם ישראל מלכים. בבית המקדש עבדו כהנים ולוים. בזמן בית המקדש הראשון היו נביאים שמסרו את דבר ה'.

הבבלים כבשו את ארץ ישראל. הם הרסו את בית המקדש הראשון. עם ישראל יצא לגלות.

אחרי כמה שנים הפרסים נצחו את הבבלים. הפרסים שלטו גם על ארץ ישראל. המלך של הפרסים החליט להרשות ליהודים לחזור לארץ ישראל ולבנות את בית המקדש. אחרי 70 שנה בגלות, חלק מעם ישראל חזר לארץ ישראל. האנשים שחזרו לארץ ישראל הקימו בירושלים את בית המקדש השני.

בתקופת בית המקדש השני לא היה לעם ישראל מלך. היהודים בארץ ישראל לא היו עצמאיים. הם היו תחת שלטון הממלכות הגדולות ששלטו באזור. בתקופה הזאת שלטו בארץ ישראל פרסים, מצרים, יונים ורומאים.

משימה:

כתבו בקצור את תולדות עם ישראל עד בנית בית
המקדש השני.

מה קרה בחנכה

בית מקדש ראשון ובית מקדש שני- המשך

בזמן בית המקדש השני לא היה לעם ישראל מלך יהודי. היהודים היו תחת שלטון הממלכות הגדולות ששלטו באזור. בדרך כלל היהודים לא מרדו בממלכות האלו והממלכות ששלטו באזור לא התערבו בחיים של היהודים ולא הפריעו ליהודים לעבד את ה' בבית המקדש ולשמר מצוות.

ליהודים היתה עצמאות בתחום הדתי.

גם בבית המקדש השני עבדו כהנים ולוויים.

בבית המקדש השני לא היו נביאים.

אם ה' לא התגלה לאף אחד- מי למד את העם מה ה' רוצה?

החכמים.

החכמים למדו הרבה תורה והבינו מהתורה את רצון ה'.

שאלות:

1. מי היה השליט בעם ישראל בזמן בית המקדש הראשון ומי בזמן בית המקדש השני?
2. איך ידעו מה רצון ה' בזמן בית המקדש הראשון ואיך בזמן בית המקדש השני?

מה קרה בחנכה?

חכמים ומתיוונים

המלחמה בין המכבים ליונים קרתה בסוף תקופת בית המקדש השני.

בזמן הזה היונים שלטו בארץ ישראל.

היונים רצו לשכנע את היהודים לקבל את המנהגים שלהם. ליהודים שקבלו את המנהגים של היונים קראו מתיוונים.

חלק גדול מהאצילים והאנשים המשכילים קבלו את המנהגים של היונים. גם חלק מהכהנים שעבדו בבית המקדש היו מתיוונים. גם הכהן הגדול שעבד בבית המקדש בזמן הזה היה מתיוון. במקום לעבד את ה' במקדש הוא נסה להפך את ירושלים לעיר יונית. הוא מכר את הכלים של המקדש כדי לקבל כסף.

החכמים התנגדו למתיוונים. הרבה יהודים פשוטים שחיו בכפרים ובעירות לא הסכימו לקבל את המנהגים של היונים.

שאלות:

1. מי היו המתיוונים?
2. למה חכמים התנגדו למתיוונים?
3. מה עשה הכהן הגדול בתקופה הזאת?

מה קרה בחנכה?

הגזרות של אנטיוכוס אפיפנס

בתקופה הזאת שלטו בארץ ישראל מלכים מ"בית סלווקוס". הם האלו נסו לעודד את היהודים לקבל את התרבות היגנית אבל לא הכריחו אותם. בזמן מרד המכבים השליט היה אנטיוכוס אפיפנס. אנטיוכוס אפיפנס נסה להכריח את היהודים לקבל את התרבות היגנית. הוא אסר ללמד תורה, לשמר שבת ולעשות ברית מילה. הוא העמיד פסל בבית המקדש.

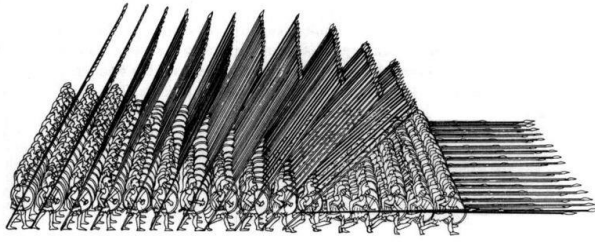
הרבה יהודים התנגדו לגזרות של אנטיוכוס. הם החליטו למרד בשלטון היגני. זו הייתה החלטה אמיצה מאד כי הצבא היגני היה צבא גדול מאוד וחזק מאוד והצבא של המורדים היה קטן וחלש.

המפקדים של המרד היהודי היו מתיתיהו בן יוחנן וחמשת הבנים שלו. ליהודים שנלחמו נגד היגנים קראו "מכבים". המכבים היו מעטים וחלשים אבל הם היו יותר עקשנים. הם נלחמו על הארץ שלהם והתורה שלהם. הם הכירו את הנשטח וידעו איפה אפשר להתחבא. המלחמה בין המכבים ליגנים נמשכה כמה שנים.

שאלות

1. איזה גזירות נגד היהדות גזר אנטיוכוס אפיפנס?
2. מי התחיל את המרד?
3. למה זה היה מעשה אמיץ?

מה קרה בחנקסה?

הצבא היזני

בצבא היזני היו שני סוגים של חיילים: פרשים על סוסים וחיילים רגלים.

החיילים הרגלים נלחמו במבנה שנקרא "פלנקס".

מה זה פלנקס?

החיילים היו עומדים ברבוע – בין 6 ל-12 שורות של חיילים. החיילים בשורה הקדמית היו הכי אמיצים והכי מכשורים. הם היו הולכים לפני כל הרבוע. מאחוריהם הלכו כל שאר החיילים. זה היה קשה, כי היה צריך לא לדרך על הרגלים של מי שלפניה, ולא לדקר אותו בחנית שלך... אבל הם התאמנו בזה והיו מכשורים.

בחלק מהצבאות היה מתופף שעזר לחיילים ללכת בקצב אחיד. כל פעם שהמתופף נתן מכה, החיילים היו מזיזים רגל – שמאל, ימין, שמאל ימין. ככה הם התקדמו בלי להתקע אחד בשני..

כשחילי הפלנקס היו הולכים בקבוצות עם החניתות שלופות- הם נראו כמו קפוד.

לחימה במבנה הפלנקס הייתה הדרך הטובה ביותר להלחם במישורים פתוחים.

משימות:

תארו את מבנה הפלנקס.

צירו את חילי הפלנקס.

מה קרה בחנכה?

קרב מעלה בית לבונה [קרב אפולוניוס]

הקרב הראשון בין המכבים ליונים היה במעלה בית לבונה.

מה קרה בקרב הזה?

הכחות היוניים שהיו בירושלים לא הצליחו להשתלט על המזד ובקשו תגבורת מהמפקד היוני בשומרון.

מפקד מחוז שומרון, שנקרא אפולוניוס, יצא בראש כח צבאי לכוון ירושלים כדי לסייע לדכא את המזד.

הכח יצא משומרון, עבר דרך שכם והתחיל לטפס על הרי יהודה.

ליהודה המכבי היו מרגלים. הם גלו את הכח והציבו לו מארב. חוקרים רבים משערים שהקרב היה במעלה בית לבונה.

הלוחמים היוניים עמוסי הנשק עלו בכבדות במעלה הצר. יהודה ואנשיו הפתיעו אותם ונהלו את הקרב במקום בו הלוחמים היוניים לא יכלו להשתמש בכלי הנשק ובשיטות הקרב המקבלות שלהם.

בקרב הזה המכבים נצחו ואפולוניוס נהרג.

משימה:

תארו את מהלך הקרב. אפשר בכתב או בקומיקס.

מה קרה בחנכה?

קרב מעלה בית חורון

הידיעות על הקרב בדרך לירושלים ומפלתו של אפולוניוס הגיעו לשליטים בסוריה.

הם החליטו לשלח כח צבאי נוסף לדכא את המרד. על הכחות היוניים פקד המצביא סירון. סירון החליט לעבר דרך מעלה בית חורון.

המכבים השאירו סירים – חילים שמחכים לראות מאיפה האויבים מגיעים. הסירים ראו את היונים מתקרבים למעלה בית חורון והודיעו ליהודה.

יהודה הביא חלק מלוחמיו להתחבא בקצה העליה. היונים סחבו משקל כבד. הם עלו במעלה התלול לאט ובלי כח.

כאשר היונים היו באמצע המעלה, יהודה ואנשיו יצאו מהמחבוא והסתערו עליהם. הם הפתיעו את היונים והתחילו להרג אותם לפני שהם הספיקו להתגונן. הצבא היוני נבהל מאוד וברח לכל עבר.

כך הסתיים הקרב בנצחון מהיר של המעטים על הרבים.

משימות:

1. הסבירו איך חיליו המעטים של יהודה הצליחו לנצח צבא גדול ומסדר:
2. צירו קומיקס שממחיש את מהלך הקרב.

מה קרה בחנכה?

קרוב אמאוס חלק א'

הנצחונות של המכבים בהנהגת יהודה הדאיגו מאד את השלטונות היזנים בסוריה. הם החליטו לשלח כח צבאי בראשות אציל בשם ניקנור ומצביא בשם גורגיאס. ככל הנראה בצבא היזני היו כ-20.000 לוחמים.

הצבא היזני חנה בעמק איילון ליד העיר אמאוס.

יהודה רכז את חייליו בישוב מצפה שעל ההר.

גורגיאס ידע שיהודה ואנשיו נמצאים במצפה. הוא החליט לעלות על ההר ולתקוף אותם. לשם כך יצא עם כמה אלפים מאנשיו למסע לילי במעלה ההר.

יהודה גלה שגורגיאס ולוחמיו יצאו מהמחנה והחליט לתקוף ולהפתיע את החילים שנשארו במחנה. יהודה אסף 3000 לוחמים מבחרים ויבד לכוון המחנה היזני.

משימות:

1. צירו את מהלך הקרב בשלבים:

א. מחנה היזנים באמאוס ומחנה המכבים במצפה.

ב. גורגיאס עולה עם אנשיו למחנה המכבים במצפה.

ג. יהודה יוצא עם אנשיו לתקוף את המחנה היזני באמאוס.

מה קרה בחנכה?

קרב אמאוס חלק ב'

היזנים גלו את המכבים כשהיו קרובים למחנה ויצאו לקראתם. בקרב שהתפתח, המכבים נצחו את היזנים ורדפו אחריהם למרחקים.

חילי יהודה נכנסו למחנה היזני ושרפו אותו. אחר כך הם נערכו להתכונן לקרב מול גורגיאס ואנשיו.

מה קרה בינתיים עם גורגיאס?

גורגיאס ואנשיו הגיעו למחנה של המכבים במצפה אבל מצאו אותו נטוש. הם התחילו בדרךם חזרה למחנה שלהם באמאוס. כשהתקרבו הם ראו את המחנה עולה באש ואת לוחמיו של יהודה עומדים מולם מוכנים לקרב. החילים היזנים בפקודו של גורגיאס התיאשו ונמלטו משדה הקרב.

משימות:

צירו את מהלך הקרב בשלבים:

1. יהודה ואנשיו יוצאים לתקוף את מחנה היזנים באמאוס.

2. המכבים מנצחים בקרב ושרפים את המחנה באמאוס.

3. גורגיאס וחיליו חוזרים, מוצאים את המחנה עולה באש והמכבים ערוכים מולם למלחמה. הם מותרים ובורחים.

מה קרה בחנכה?

קרב בית צור וכבוש ירושלים

המֶרד של המכבים נמשך זמן רב. המכבים הצליחו לנצח את הצבא היווני בשלושה קרבות [קרב מעלה בית לבונה, קרב מעלה בית חורון וקרב אמאוס]

בזמן הזה אנטייוכוס הרביעי וחלק גדול מהצבא עסקו בדכוי מֶרד במזרח האימפריה. דכוי המֶרד בארץ ישראל הטל על המצביא ליסיאס. ליסיאס אסף צבא ויצא לכונן ירושלים. הוא החליט להגיע לירושלים מכון דרום. הוא עבר בשפלה, עלה בהר חבורון והגיע לעיר בית צור. בית צור הייתה עיר חומה מבוצרת ששלטה על הדרך לירושלים. ליסיאס החליט לכבוש אותה. בשלב הזה הגיעו המכבים, התקיפו אותם והרגו בהם. אחרי הקרב הזה ליסיאס החליט להפסיק להלחם ולחזור לסוריה. יהודה ואנשיו עלו מבית צור לירושלים והשתלטו על רב העיר. [המבצר שנקרא "חקרא" נשאר בשליטת המתיונים]. המכבים הגיעו למקדש ומצאו אותו מזנח ושומם. הם בנו מחדש את המזבח וחדשו את עבודת הקרבנות במקדש.

נס פך השמן היה חלק מתהליך זה.

שאלות:

1. מה קרה בקרב בית צור?
2. מה קרה אחרי קרב בית צור?
3. כתבו מה קרה ב"נס פך השמן".

מה קרה בחנכה?

קרב בית זכריה

אחרי טהור המקדש המכבים שלטו בבית המקדש וברב ירושלים. מבצר החקרא נשאר בשליטת המתיונים. יהודה החליט להטיל מצור על החקרא ולכבש אותה. מפקד חיל המצב היוני בקש עזרה מהשלטון המרכזי באנטיוכיה.

החקרא הייתה סמל השלטון היוני בירושלים. היונים ראו במצור על החקרא התגרות שחייבים להגיב לה. היונים החליטו לשלח כח צבאי גדול ולנצח את המכבים אחת ולתמיד. את הכח הצבאי הוביל המצביא היוני ליסיאס. הוא גייס צבא של 50,000 לוחמים רגלים וכ-5,000 פרשים. לצבא העצום הזה הוא צרף גם פילי מלחמה.

הכח היוני הגיע מכון הר חבורן והגיע לבית צור. ליסיאס הצליח לכבש את בית צור והתחיל להתקדם לכון ירושלים.

כחותיו של יהודה יצאו מירושלים כדי לעצר את הצבא היוני. הצבאות נפגשו בבית זכריה [נמצאת באמצע הדרך בין אלון שבות לראש צורים. המקום נקרא היום "חרבת זכריה"].

שאלות:

1. למה היונים שלחו כח צבאי גדול כל כך ליהודה?

2. איפה הצבאות הלוחמים נפגשו?

מה קרה בחנכה?

קרב בית זכריה- המשך

המלחמה התנהלה בשטח די מישורי. במקום הזה הצבא העצום של היזנים היה יכל להשתמש בשיטות הלחימה הרגילות שלו ולנצל את היתרון העצום שלו בחילים ובכלי נשק. בקרב הזה נהרג אלעזר, אחיו של יהודה המכבי.

איך אלעזר נהרג?

אלעזר ראה פיל מלחמה מפאר ומקשט. הוא חשב שהמצביא ליסיאס רכוב על הפיל הזה. אלעזר החליט להרג את הפיל וקנה שכה ינהרג גם מפקד צבא האויב. אלעזר נכנס מתחת לפיל ודקר אותו מלמטה. הפיל התמוטט על אלעזר ואלעזר נהרג. אחר כך התברר שהמצביא ליסיאס לא היה על הפיל הזה. הגבורה של אלעזר לא עזרה והמכבים הפסידו בקרב. כחותיו של יהודה נמלטו להרי גופנה והיזנים המשיכו לכוון בית המקדש.

היזנים הגיעו לירושלים, הטילו עליה מצור והתכוונו להבקיע את חומות העיר. ברגע האחרון ליסיאס קבל ידיעה שעליו לשוב מיד לאנטיוכיה כי אחד מיריביו עומד להגיע לעיר. ליסיאס הודיע שצבאו עיף ממלחמה. הוא הגיע להסכם פשרה עם המכבים שהתבצרו בעיר וחרז לאנטיוכיה.

משימה: כתבו איך נהרג אֶלְעָזֶר.

מה קרה בחנכה?

קרב כפר שלמא

אחרי זמן קצר היונים בטלו את הסכם הפשרה וחזרו להתערב במה שקורה בבית המקדש- הם החליטו למנות כהן גדול בשם אליקיםמוס. אליקיםמוס היה מתיוון והמכבים לא הסכימו שהוא יהיה כהן גדול. היונים ידעו שהמכבים יתנגדו לזה ושלחו לירושלים מצביא בשם בקיידס ומושל בשם ניקנור.

הפרת הסכם הפשרה עוררה מחדש את המרד. ההתקלות הבאה בין המכבים ליונים הייתה צפונית לירושלים. ניקנור יצא עם אנשיו לאזור כפר שלמא. בהתחלה הוא תקף ונצח קבוצה קטנה של מכבים באזור כפר דסאו. בהמשך הוא נסה לפתות את יהודה בדרכי ערמה למארב כדי להרג אותו. המזמה של ניקנור התגלתה ופרץ קרב בין חיליו לבין המכבים. הקרב הזה נקרא "קרב כפר שלמא". בקרב הזה המכבים נצחו ומאות מחיליו של ניקנור נהרגו. ניקנור נסוג והתבצר שוב בחקרא.

ניקנור חשש מיהודה. הוא אים על הפהנים: "אם יהודה ואנשיו לא ימסרו אלי- אשורף את בית המקדש".

שאלות:

1. איך מרד המכבים התחיל מחדש?

2. מה קרה בקרב כפר שלמא?

3. מה ניקנור עשה?

מה קרה בחנכה?

קרב חדשה

יהודה חפה להזדמנות לתקוף את ניקנור מחוץ לירושלים. ההזדמנות הזו הגיעה כאשר ניקנור יצא בראש כחותיו כדי ללוחם תגברת צבאית שהגיעה מאנטיוכיה לחיל המצב בירושלים.

יהודה הפתיע את הפחות היננים ליד הישוב "חדשה". ניקנור נהרג בתחלת הקרב. החילים היננים ראו שהמפקד שלהם נהרג ונבהלו. הם השליכו את כלי הנשק שלהם והתחילו להמלט במורד ההר לכוון המבצר הינני בגזר.

המכבים רדפו אחריהם והסבו להם אבדות כבדות.

הנצחון בקרב חדשה היה נצחון חשוב למכבים:

ניקנור היה מפקד חשוב והריגתו רוממה את מצב הרוח בקרב המכבים. המכבים השיגו נשק רב כשלהל.

ירושלים שחררה משלטון היננים.

משימות:

- א. תארו מה קרה בקרב חדשה:
- ב. הסבירו למה הנצחון על ניקנור היה חשוב למכבים:
- ג. כתבו איך לדעתכם היננים יגיבו להריגת ניקנור ולמה:

מה קרה בחנכה?

קרב אלעשה

בִּקְרֵב חֲדָשָׁה יְהוּדָה הַמִּכְבִּי נָצַח אֶת הַצָּבָא הַיּוֹנִי וְהִרְגָה אֶת הַמִּצְבִּיא נִיקְנוֹר. אַחֲרֵי הַנִּצְחוֹן הַזֶּה הַמִּכְבִּים שָׁלוּ בְּאַזּוֹר יְרוּשָׁלַיִם. הַבְּסִיס הַיְחִידִי שֶׁנִּשְׁאַר לַיּוֹנִים הָיָה מִבְּצָר הַחֻקְרָא.

דִּימִיטְרִיוֹס הָרֵאשׁוֹן, שְׁלִיט הַמְּמַלְכָה הַיּוֹנִית-סְלוּקִית הֶחְלִיט שְׁחַיְבִים לְדַכֵּא אֶת הַמֶּרְדֵּ הַזֶּה. הוּא שָׁלַח אֶת הַמִּצְבִּיא בְּקִיכֻדָס לְהִלָּחֵם בְּמִכְבִּים וּלְנַצֵּחַ אוֹתָם. בְּקִיכֻדָס עָמַד בְּרֵאשׁ צָבָא שֶׁל יוֹתֵר מִ20,000 לוחמים. הֵם הָיוּ מְצִידִים וּמְאַרְגָּנִים הַיְטֵב. הֵם עָלוּ עַל הַהַר מְכוּוֹן מִזְרַח וְהִתְקַדְּמוּ לְכוּוֹן יְרוּשָׁלַיִם. לַיהוּדָה הַמִּכְבִּי הָיוּ מְעַט חֲיָלִים. לְפִי סֵפֶר מִקְבִּים א' הָיוּ לַיהוּדָה 3,000 לוחמים אָבֵל רַבִּים מֵהֵם בָּרָחוּ כְּשֶׁרָאוּ אֶת הַצָּבָא הַיּוֹנִי הֶעָצוּם שְׁעוֹמֵד מוֹלָם. הַמִּכְבִּים חָפוּ לַיּוֹנִים בְּאַזּוֹר אֶלְעֶשָׂה.

מִקְדָּם בְּבִקְרֵ הַיּוֹנִים נִעְרְכוּ לְמִלְחָמָה. רֵאשׁוֹנִים יָצְאוּ לְקִרְבֵּי הַקְּלָעִים וְהַקְּשִׁתִּים. אַחֲרֵיהֶם צָעְדוּ לוחמי חיל הַרְגָּלִים בְּמַבְנֵה פִּלְנֶקֶס. מִשְׁנֵי צְדֵי הַלוחמים הַרְגָּלִיִּים הָיוּ יְחִידוֹת פְּרָשִׁים. הַמִּצְבִּיא בְּקִיכֻדָס פָּקַד עַל הַקְּרֵב מִתּוֹךְ קְבוּצַת הַפְּרָשִׁים הַיְמָנִית. הַמִּכְבִּים הִתְחַלְקוּ לְשִׁתֵּי קְבוּצוֹת: קְבוּצָה אַחַת נִלְחָמָה בַּחֲצֵי הַשְּׂמָאֵלִי שֶׁל מַחְנֵה הַיּוֹנִים.

מְשִׁימָה: תָּאָרוּ אֶת הַהֶעֱרָכוֹת לְקִרְבֵּי בֵּין הַיּוֹנִים לְמִכְבִּים [אֶפְשָׁר גַּם לְצִיֵּר].

מה קרה בחנכה?

קרב אלעשה

יהודה היה מפקד הקבוצה שנלחמה בחצי הימני של המחנה. כשיהודה גילה שהמצביא בקיידס עומד מולו הוא החליט לנסות לפגוע בו. הוא חשב שאולי כך יוכל להשיג נצחון למרות היתרון העצום של היננים. יהודה והלוחמים שבפקודו התקיפו בעז את הלוחמים היננים שעמדו מולם. הלוחמים היננים התחילו לברוח. יהודה ואנשיו רדפו אחריהם ונסו להשיג אותם ולפגוע בקיידס. בינתיים הלוחמים המכבים שלחמו מול החצי השמאלי של המחנה הינו הפסידו במערכה. הלוחמים היננים מהחצי השמאלי היו פנויים לעזור לחבריהם. הם התחילו לרדף ולאגף את המכבים בפקודו של יהודה מאחור. כעת המכבים היו צריכים להתמודד עם מספר עצום של לוחמים יננים משני הכוונים. הלחימה נמשכה שעות רבות. בסוף המלחמה המכבים הפסידו ויהודה נהרג.

אחרי הקרב אחיו של יהודה מצאו את גופתו והביאו אותה לקבורה בקבר אבותיו במודיעין.

משימות:

1. כתבו מה קרה בקרב אלעשה. אפשר גם לציר קומיקס.

מה קרה בחנכה?

הסכם בין יונתן לבקידס

בקרב אלעשה המכבים הפסידו ויהודה מפקד המרד נהרג.

מה קרה אחר כך?

אחרי קרב אלעשה היננים החזירו לעצמם את השליטה באזור ירושלים אבל הגזרות נגד הדת היהודית לא חדשו. למרות זאת המרד לא הפסיק. שמעון ויונתן, אחיו של יהודה, המשיכו לנהל את המרד מאזור המדבר. הם שנו את צורת המרד מקרבות גדולים להרבה התקפות קטנות [קוראים לזה "לוחמת גרילה"]. בקידס המשיך להלחם בהם ונסה להשמיד אותם אבל לא הצליח. ההתקפות הקטנות האלו הטרידו מאד את היננים. בזמן הזה התעוררו איזמים נוספים לממלכה היזנית-סלווקית ובקידס לא היה יכול להמשיך להלחם במכבים. הוא החליט לנסות להגיע אתם להסכם. מנהיג המכבים בזמן הזה היה יונתן, האח הצעיר של יהודה. בקידס נהל אתו משא ומתן והם הגיעו להסכם. במסגרת ההסכם המכבים חזרו לשלט בירושלים, הם קבלו רשות להחזיק צבא ויונתן מונה להיות מושל אזור ירושלים ועבר הירדן.

שאלות:

1. מה עשו המכבים אחרי קרב אלעשה?

2. לאיזה הסכם בקידס הגיע עם יונתן?

מה קרה בחנכה?

ממלכת החשמונאים

בהתחלה יונתן היה ממנה תחת חסות השלטונות היזנים-סלווקים, בהמשך ממלכת יהודה קבלה עצמאות מלאה. כך, מספר שנים אחרי ההפסד באלעשה, הוקמה ביהודה מדינה עצמאית. המנהיגים של המדינה הזאת היו ממשפחת המכבים. קראו לה "ממלכת בית חשמונאי" או "ממלכת החשמונאים".

המנהיג הראשון של הממלכה היה שמעון, הבן האחרון של מתיתיהו שנשאר בחיים. אחריו מלך בנו, יוחנן הורקנוס.

אחרי יוחנן הורקנוס מלך בנו אלכסנדר ינאי.

אחרי מותו של אלכסנדר ינאי שלטה בממלכת יהודה אלמנתו שלומציון. היא מנתה את בנה הורקנוס לכהן גדול ואת בנה אריסטובלוס למפקד הצבא. אחרי מותה של שלומציון התחילה מלחמה בין האחים הורקנוס ואריסטובלוס. המלחמה הזאת הביאה להתערבות של הרומאים במה שקורה בממלכת יהודה. המצביא הרומאי פומפיוס כבש את יהודה וארץ ישראל עברה לשלטון רומאי.

שאלות:

1. איך קראו לשליטים מממלכת החשמונאים?
2. איך הסתים השלטון של ממלכת החשמונאים?

מה קרה בחנכה?

ממלכת החשמונאים - המשך

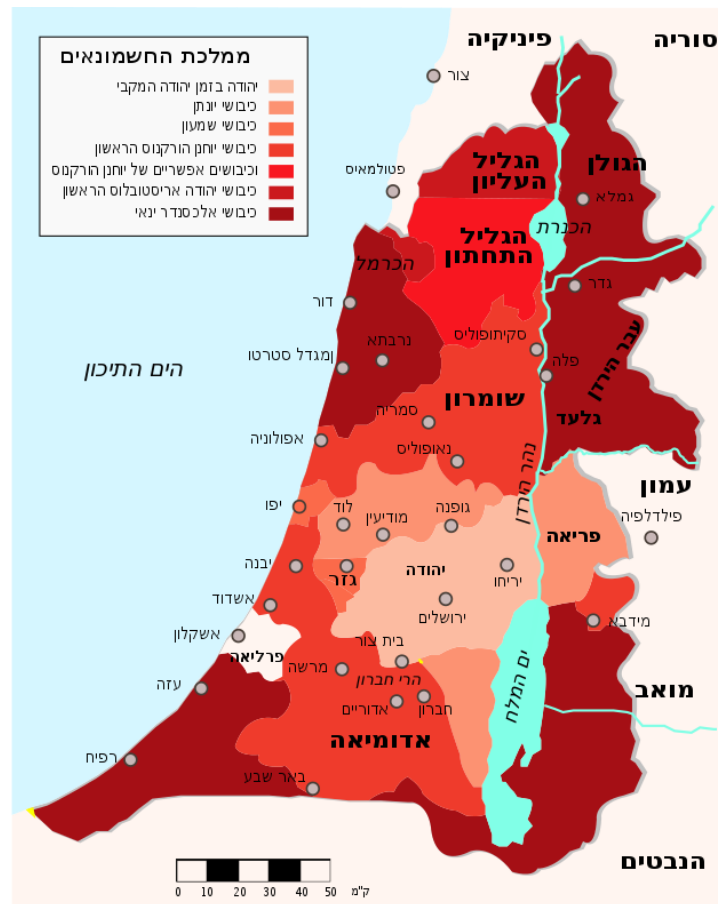
משימה:

התבוננו במפה של ממלכת החשמונאים -

העתיקו את המפה למחברת.

סמנו בצבע ירק את השטחים שהיו שייכים לממלכת החשמונאים והיום הם מחוץ לגבולות מדינת ישראל.

סמנו בצבע כחל את השטחים שהיו שייכים לממלכת החשמונאים והיום הם חלק ממדינת ישראל.

מה קרה בחנכה?

למה אנחנו חוגגים?

מֶרֶד הַחֲשֻמוֹנָאִים מְלַמֵּד אוֹתֵנוּ דְבַר חָשׁוּב מְאֹד:
גַּם קְבוּצָה קִטְנָה יְכוּלָה לְהִשְׁפִיעַ- הַמַּכְבִּים הָיוּ קְבוּצָה
 קִטְנָה שֶׁהוֹבִילָה שְׁנוּי גְדוֹל: הֵם עָצְרוּ אֶת תְּהִלַּת
 הַהִתְיַוָּנִית וְחִזְקוּ אֶת הַמְּאָמִינִים בְּמִסְרַת הַיְהוּדִית. הֵם
 הוֹכִיחוּ שֶׁקְבוּצָה קִטְנָה מְסוּרָה וְנַחוּשָׁה יְכוּלָה לְהִלָּחֵם
 וּלְהַגִּיעַ לְהַשְׁגִּים גַּם כְּשֶׁעוֹמְדֵת מוֹלָה אִימְפֵרְיָה אֲדִירָה.
 הַהַשְׁגָּה הַזֶּה נִתֵּן תִּקְוָה לְדוֹרוֹת רַבִּים שֶׁל יְהוּדִים- הוּא
 חִזַּק אֶת הָאֲמוּנָה שֶׁגַּם כְּשֶׁאֲנַחְנוּ מְעֵטִים וְחִלְשִׁים יֵשׁ לָנוּ
 סְכוּי לְהַצְלִיחַ.

אֲנַחְנוּ צְרִיכִים לְזַכֵּר שֶׁלֹּא בְּכָל מְקָרָה זֶה מִצְלִיחַ-
 בְּמֶרֶד הַמַּכְבִּים אִמְץ וְנַחֲשִׁישׁוּת שֶׁל הַלּוֹחֲמִים, אֲמוּנָה בְּה'
 וְנִצּוּל מִצַּב חִלְשָׁה שֶׁל הָאִימְפֵרְיָה הַיְוָנִית הֵבִיאוּ לְנִצְחוֹן
 וְלַעֲצָמָאוֹת. כְּמָה מְאוֹת שָׁנָה אַחֵר כֶּף שִׁמְעוֹן בַּר כּוֹכְבָא
 נָסָה לְהוֹבִיל מֶרֶד דּוֹמָה. מֶרֶד בַּר כּוֹכְבָא נִכְשַׁל. כְּשִׁלּוֹן
 הַמֶּרֶד הֵבִיא לְהֶרֶס, הֶרֶג וְהַחֲרַבַת הַיְשׁוּב הַיְהוּדִי בְּאֶזְרוֹ
 יְהוּדָה.

**כְּשֶׁאֲנַחְנוּ חוֹגְגִים אֶת חֲנֻכָּה אֲנַחְנוּ מְצִינִים מְדַגִּישִׁים
 אֶת הַחֲלָקִים הַחַיּוּבִיִּים שֶׁל מֶרֶד הַחֲשֻמוֹנָאִים:**

**הַנֶּסֶ וְהַעֲזָרָה שֶׁל ה' לְמֶרֶד, נִצְחוֹן שֶׁל מְעֵטִים מוֹל
 רַבִּים, בְּטוֹל הַגְּזֵרוֹת עַל הַיְהוּדוֹת וְחִדּוּשׁ הָעֲבוּדָה
 בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ.**

מה קרה בחנכה- עבודת סכום

שם _____

תאריך _____

עשיתי את העבודה מהזכרון _____ נעזרתי בחוברת _____

נעזרתי בחבר _____ נעזרתי במורה _____

שאלות

1. מתי היה מרד המכבים?
2. תארו את מבנה הצבא היוני. רצוי להוסיף שרטוטים.
3. למה פרץ מרד המכבים?
4. מה קרה בקרב מעלה בית חורון?
5. מה קרה בקרב אמאוס?
6. מה קרה אחרי קרב בית צור?
7. מה קרה בקרב בית זכריה?
8. מה קרה בקרב אלעשה?
9. הסבירו למה בקיידס נסה להגיע לפשרה עם יונתן למרות הנצחון בקרב אלעשה.
10. כתבו על מלכות בית חשמונאי- מי יסד אותה, מי היו המלכים בה ואיך היא הסתיימה.
בנו דגם שמתאר אחד מהאירועים החשובים במרד החשמונאים. אפשר גם לצייר קומיקס או להכין יחד עם חבר הצגה ולצלם.